

Nr 256.

Av herr Aqvist m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m.

I proposition nr 200 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen bl. a. att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror.

Från flera håll hava gjorts uttalanden angående önskvärdheten av dels att monopolbolaget övertog de pensionsförpliktelser mot anställda, som tobaksimportörer i denna sin egenskap hittills fullgjort, och dels, ifråga om hos tobaksimportör anställd person, att ersättningsberättigads änka och/eller oförsörjda barn tillerkändes livräntor. I propositionen hava nämnda uttalanden lämnats helt utan avseende, ehuru, så vitt vi kunnat finna, desamma äro synnerligen beaktansvärda.

Sålunda är det enligt vår åsikt obilligt att under alla förhållanden och således även om särdeles ömmande omständigheter föreligga fränkänna änka och minderåriga barn efter en avliden, som varit berättigad till livränta, varje som helst bidrag till deras försörjning. Upprätthållandet av en sådan princip skulle dessutom uppenbarligen kunna leda därtill, att dödsbodelägarna efter en livräntetagare bleve betydligt sämre ställda än dödsbodelägarna efter en person, till vilken ersättning utgått i form av inkomstersättning. Detta framgår alldeles klart vid jämförelse mellan det fall, att livräntetagare avlidit kort efter det livräntan börjat utgå, och det fall, att en person, som uppburit inkomstersättning och varit berättigad att såsom sådan erhålla ett belopp, som motsvarar flera gånger hans medelårsinkomst, samtidigt avlidit. För att jämförelsen må bliva tillräckligt belysande antages härvid, att den medelårsinkomst, som legat till grund för livräntan, varit ungefärligen lika stor som den medelårsinkomst, på grund av vilken inkomstersättningen fastställts, samt att livräntetagaren efterlämnat änka och barn, vilka varit helt beroende av honom för sin försörjning, medan däremot den andra ersättningstagaren efterlämnat dödsbodelägare, vilka kanske äro bättre lottade. Någoting som skulle motsvara den inkomstersättning — i detta fall rätt stor sådan — som de senare dödsbodelägarna enligt propositionen under alla förhållanden skola bekomma, erhålla änkan och barnen efter livräntetagaren icke trots att nöden kanske står för dörren.

Enligt propositionen skall en för riket gemensam kommission bestämma de ersättningar, vilka jämlikt den föreslagna förordningen skola utgå, och

denna kommission skall kunna på grund av särskilda omständigheter i visst fall frångå i förordningen stadgade ersättningsregler, om den finner detta erforderligt »till vinnande av skäligt resultat». Det torde dock icke vara möjligt, att kommissionen skulle kunna utan att överskrida gränserna för sin befogenhet gå så långt, att den bestämde, att ersättning skall utgå till änka eller oförsörjda barn efter livräntetagare allra helst som i propositionen å sid. 99 utsagts: »Då inkomstersättningen principiellt är att uppfatta som en engångsersättning följer härav, att eventuellt inestående del av ersättningen efter ersättningstagares död bör utgå till hans dödsbo. Beträffande livränta ligger däremot i sakens natur att någon motsvarande rätt till ersättning åt dödsbo icke föreligger. Någon generell bestämmelse om understöd till ersättningstagares efterlevande synes mig heller icke böra meddelas.» (departementschefens yttrande).

Med hänsyn till att lönestandarden för tobaksimportörernas personal efter vad förebragt utredning klart giver vid handen är mycket låg beroende på de ogynnsamma förutsättningar, under vilka tobaksimportörernas rörelse bedrivs, skulle det enligt vårt förmenande vara riktigare att i överensstämmelse med 1938 års tobakshandelsutrednings förslag såsom högsta belopp för livränta sattes 75 % i stället för enligt propositionen 60 % av medelårsinkomsten och att såsom högsta belopp för inkomstersättning bestämdes ett belopp, som motsvarar medelårsinkomsten multiplicerad med nio i stället för enligt propositionen med sex.

Enligt propositionen skola inkomsterna åren 1938 och 1939 läggas till grund för ersättningarna till de anställda. Eftersom bland ersättningsreglerna dock icke upptagits någon bestämmelse om att dyrtidstillägg enligt det så kallade ramavtalet skall utgå på livräntor och inkomstersättningar, synes det oss emellertid vara mera skäligt att både livräntor och inkomstersättningar fastställas på grundval av ersättningstagarnas inkomster under de tolv månader, som infallit närmast före den tidpunkt, vid vilken importmonopolet träder i kraft.

Vi anse oss böra understryka, att frågan om ersättningar till tobaksimportörernas personal berör en mycket liten kår. Enligt en uppgift ur de sakkunnigas betänkande uppgår hela antalet hos tobaksimportörerna anställda till endast omkring 150 personer, varför de statsfinansiella konsekvenserna av ersättningarna till de anställda under alla förhållanden bliva obetydliga.

På grund av vad vi här ovan anfört få vi hemställa,

att riksdagen måtte antaga den vid Kungl. Maj:ts proposition nr 200 fogade förordningen om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror med de ändringar, som skulle påkallas därav att i stället för vad i propositionen föreslagits skulle gälla följande:

1) Till person, som vid importmonopolets ikraftträdande

åtnjuter pension från tobaksimportör, hos vilken han varit anställd, skall utgå livränta med belopp, som befinnes skäligt.

2) *Alt. A.*

Livränta resp. inkomstersättning till hos tobaksimportör anställd person fastställs på grundval av ersättningstagarens årsinkomst, varmed förstås den vederbörligen styrkta inkomst, som åtnjutits i den mistade anställningen under de 12 månader, som infallit närmast före den tidpunkt, vid vilken importmonopolet träder i kraft.

2) *Alt. B.*

Såväl å livränta som å inkomstersättning skall utgå dyrtidstillägg beräknat enligt i det så kallade ramavtalet angivna grunder.

3) Livränta skall till den, som under minst 20 år innehaft anställning hos tobaksimportör, utgå med 75 % av årsinkomsten samt till den, som icke uppnått 20 anställningsår, med ett i förhållande till anställningstidens längd nedsatt belopp.

Inkomstersättning må icke bestämmas till högre belopp än nio gånger årsinkomsten.

4) Avlider ersättningstagare, som tillerkänts livränta, och efterlämnar änka eller barn under 16 år samt finnes skälig anledning antaga, att de efterlevandes inkomst icke skall förslå till deras försörjning, må försörjningsbidrag till dem utgivas.

Dylikt bidrag må för år räknat utgå med så stor summa, att den tillsammans med annan de efterlevandes inkomst utgör för ensam änka 65 % av den livränta, som fastställts för ersättningstagaren, med en förhöjning för varje barn under 16 år med 15 % av bidraget till ensam änka.

Finnes ej änka eller avlider änka med försörjningsbidrag, må till varje efterlevande barn under 16 år bidraget utgå med så stor summa, att den tillsammans med annan de efterlevandes inkomst utgör 20 % av den livränta, som fastställts för ersättningstagaren.

Försörjningsbidrag till efterlevande må dock i varje särskilt fall uppgå till högst 90 % av den livränta, som fastställts för ersättningstagaren.

Stockholm den 5 maj 1943.

Ernst Äqvist.

J. Sandén.

Lennart Bondeson.
